

Τι συμβαίνει στον Έβρο;

του **Αγγελου Συρίγου**

Η συνοριακή γραμμή μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας στη Θράκη εκτείνεται σε μήκος 203 χιλιομέτρων. Η Συνθήκη της Λωζάννης όρισε ότι στο μεγαλύτερο τμήμα της το σύνορο ταυτίζεται με τον ρου των ποταμών Άρδα και Έβρου, εκτός από μία έκταση έντεκα χιλιομέτρων στο ύψος της Αδριανουπόλεως όπου το σύνορο μετατοπίζεται δυτικά του ποταμού (τρίγωνο Κάραγατς).

Η κατ' αρχήν αντίληψη ήταν ότι η Ελλάδα θα κατέχει τη δυτική και η Τουρκία την ανατολική πλευρά του Έβρου. Ο καθορισμός του συνόρου στη Λωζάννη έγινε σε έναν χάρτη μεγάλης κλίμακας (1:1.000.000). Μία τριμερής επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους της Ελλάδος, της Τουρκίας και ένα εκπρόσωπο τρίτης χώρας, που στην προκειμένη περίπτωση ήταν Ολλανδός, ανέλαβε να χαράξει το σύνορο Ελλάδος-Τουρκίας επί του εδάφους (άρθρο 5 Συνθήκης της Λωζάννης).

Το σύνορο ακολούθησε στον κύριο βραχίονά του ποταμού και βασίσθηκε σε σταθερά σημεία. Τα συμπεράσματα της επιτροπής περιελήφθησαν σε πρωτόκολλο που υπεγράφη στην Αθήνα την 3η Νοεμβρίου 1926. Το πιο κρίσιμο άρθρο στην παρούσα συγκυρία είναι το 2 που αναφέρει τα ακόλουθα:

Αγγελος Συρίγος

«Η Επιτροπή απεφάσισεν ότι η συνοριακή γραμμή δεν θα ακολουθήση τον ρουν του ποταμού εις τας ενδεχόμενας μετακινήσεις του, αλλ' ότι η γραμμή αυτή καθορίζεται κατά τρόπον οριστικών από την παρούσαν θέσιν του ποταμού, ως αύτη καθωρίσθη εις τους χάρτας τους καταρτισθέντας μερίμνη της Επιτροπής».

Επομένως, μετά τη χάραξή της η συνοριακή γραμμή αποφασίσθηκε να παραμείνει σταθερή και να μην ακολουθεί τις μετατοπίσεις της κοίτης του ποταμού. Οι συχνές πλημμύρες του Έβρου είχαν ως αποτέλεσμα με το πέρασμα των ετών, μεγάλες εκτάσεις που ανήκαν στην Ελλάδα να προσκολληθούν στην ανατολική πλευρά του Έβρου. Αντιστοίχως, τουρκικές εκτάσεις προσκολλήθηκαν στη δυτική πλευρά. Επίσης, οι πλημμύρες είχαν ως αποτέλεσμα πολλά από τα ορόσημα της οριοθετήσεως του 1926 να καταστραφούν.

Τη δεκαετία του 1950 οι δύο χώρες ανέθεσαν στην αμερικανική εταιρεία «Χάρτζα» [Harza] τη σύνταξη μελέτης για την αντιπλημμυρική προστασία των παραποτάμιων περιοχών και τη διευθέτηση των υδάτων του Έβρου.

Η «Χάρτζα» πρότεινε την ευθυγράμμιση της κοίτης του ποταμού μέσω της δημιουργίας τομών, αναχωμάτων και φραγμάτων στο ποτάμι. Η ευθυγράμμιση είχε ως αποτέλεσμα να μείνουν ελληνικές περιοχές ανατολικά του ποταμού και τουρκικές δυτικά.

Η έναρξη του αγώνα των Ελλήνων της Κύπρου για αυτοδιάθεση-ένωση τον Απρίλιο του 1955 εμπόδισε την πλήρη υλοποίηση της μελέτης.

Το 1963 υπεγράφη στην Άγκυρα πρωτόκολλο (κυρώθηκε με το νόμο 4334/1963) με το οποίο αποφασίσθηκε ανταλλαγή ελληνικών και τουρκικών εδαφών στις περιοχές Αίνου και Φερρών.

Οι προς ανταλλαγή περιοχές θα βασιζόταν στην ισότητα της εκτάσεως και θα καθορίζονταν βάσει της οριοθετήσεως του 1926. Η όξυνση των σχέσεων μετά τις δικαιοδικές συγκρούσεις στην Κύπρο το 1963 και οι απελάσεις ελλήνων υπηκόων από την Τουρκία το 1964 οδήγησαν σε νέα διατάραξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Το πρωτόκολλο του 1963 δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

Την περίοδο μεταξύ 1969-1971 υπεγράφησαν μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας τέσσερα πρωτόκολλα και μία συμφωνία που αφορούσαν στη μεθοριακή ζώνη του ποταμού Έβρου. Όλα βασίσθηκαν στο πρωτόκολλο για τη συνοριακή διευθέτηση του 1926.

Τα πρωτόκολλα και η συμφωνία κατήργησαν σιωπηρά το πρωτόκολλο του 1963. Η Ελλάδα επικύρωσε τα πρωτόκολλα και τη συμφωνία (939/1979 (ΦΕΚ Α' 149/1979). Η Τουρκία έχει επικυρώσει τα τρία από τα τέσσερα πρωτόκολλα με.

Κανένα δεν έχει τεθεί εν ισχύ διότι ουδέποτε αντηλλάγησαν τα όργανα επικυρώσεως.

Το 2011-12 τοποθετήθηκε στο χερσαίο τμήμα του τριγώνου Κάραγατς ένα φράκτης μήκους 10,3

χλμ. για να αποτραπεί η παράνομη είσοδος μεταναστών στη χώρα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αρνήθηκε να χρηματοδοτήσει το έργο και το χαρακτήρισε «αναποτελεσματικό» και «βραχυπρόθεσμο στην αντιμετώπιση του προβλήματος».

Το τριήμερο της Καθαράς Δευτέρας του 2020 ο φράκτης υπήρξε το κύριο μέσον αποτροπής της εισβολής των χιλιάδων αμάχων που η Τουρκία ήθελε να στείλει στην Ελλάδα.

Ακολούθως η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε να τοποθετήσει φράκτη σε όλα τα σημεία των ελληνοτουρκικών συνόρων στα οποία υπάρχει ισχυρό ενδεχόμενο παράνομης εισόδου μεταναστών.

Πρόκειται για τις περιοχές που είτε λόγω πλημμυρών είτε λόγω των ευθυγραμμίσεων του ποταμού τα σύνορα Ελλάδος-Τουρκίας δεν ορίζονται από τον ρου του Έβρου αλλά είναι χερσαία. Συνεργεία του στρατού άρχισαν τις τοπογραφικές εργασίες για την αποτύπωση των περιοχών που θα διέλθουν οι νέοι φράκτες. Οι Τούρκοι δημιούργησαν προβλήματα στην περιοχή «Μελισσοκομείο/Κοτζά σοβάτ».

Ζητούν από την Ελλάδα

(α) να δώσει τις ακριβείς συντεταγμένες του φράκτη (όχι του συνόρου) και

(β) να μην ξεκινήσει οποιεσδήποτε εργασίες κατασκευής του φράκτη πριν την συνεννόηση με την τουρκική πλευρά.

Δεν πρόκειται για κάποια τοπική διαφωνία για την πορεία του συνόρου. Η ανακοίνωση του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών δεν αφήνει αμφιβολίες:

«η κοίτη του ποταμού που οριοθετεί το τουρκο-ελληνικό χερσαίο σύνορο το 1926 έχει αλλάξει σημαντικά λόγω φυσικών και τεχνητών παραγόντων κι επομένως δεν υπάρχουν κοινά συμπεφωνημένες γεωγραφικές συντεταγμένες στη συγκεκριμένη περιοχή του συνόρου που να είναι συμβατές με τη συμφωνία [πρωτόκολλο] του 1926.»

Ουσιαστικά η Τουρκία δεν αναγνωρίζει ότι υπάρχει σύνορο στην περιοχή! Οι γεωγραφικές συντεταγμένες όμως είναι ένα αντικειμενικό στοιχείο το οποίο δεν αλλάζει λόγω της μεταβολής της κοίτης του ποταμού.

Αυτό ορίζεται ρητώς στο προαναφερόμενο άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου του 1926. Με την πράξη της αυτή η Τουρκία αμφισβητεί τη μοναδική, διμερή, οριοθετική συμφωνία δηλαδή το πρωτόκολλο του 1926 και «γκριζάρει» τα σύνορα/όρια μεταξύ των δύο χωρών. Η σύγκληση της μεικτής Ελληνοτουρκικής Μεθοριακής Επιτροπής είναι προσχηματική.

Ποια θα είναι η βάση των συζητήσεων της επιτροπής, όταν δεν γίνονται δεκτές οι συντεταγμένες του 1926;

Πίσω από αυτά κρύβεται η πρόθεση της Τουρκίας να εμποδίσει την ανάπτυξη του φράκτη. Δεν είναι τυχαίο ότι το Σάββατο 24 Μαΐου 2020 ο τούρκος υπουργός Εξωτερικών Τσαβούσογλου πρόβλεψε ότι οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα, θα ξαναρχίσουν μόλις υποχωρήσει η πανδημία του κορωνοϊού...

Η Τουρκία αντιμετωπίζει το μεταναστευτικό ως το βασικό εργαλείο στις σχέσεις της με την ΕΕ. Δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι η απειλή της πως θα πλημμυρίσει την Ευρώπη με πρόσφυγες, ξεφούσκωσε το τριήμερο της Καθαράς Δευτέρας στις Καστανιές του Έβρου.

Θα επιμείνει να διατρήσει τον Έβρο με νέες εισβολές αμάχων.

Αυτό μας δείχνει και τα επόμενα άμεσα βήματα. Παράλληλα με τον διπλωματικό χειρισμό του θέματος πρέπει να προχωρήσει ταχύτατα η ανέγερση του φράκτη σε όλα ανεξαιρέτως τα χερσαία τμήματα της ελληνοτουρκικής μεθορίου.

*Ο Αγγελος Συρίγος είναι Αν. καθηγητής διεθνούς δικαίου & εξωτερικής πολιτικής και βουλευτής της Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών.

25.05.2020

Πηγή: [Καθημερινή](#)